

Emir Avdagić¹

XIII KONGRES VISOKIH NARODNIH ŠKOLA SR NJEMAČKE

U Berlinu je 12. i 13. maja 2011. godine održan XIII kongres Visokih narodnih škola SR Njemačke pod motom „Obrazovanje odraslih za sve“. Kongres inače svakih 5 godina organizira DVV, Njemački savez visokih narodnih škola. Ovom najvećem europskom skupu kada je obrazovanje odraslih u pitanju prisustvovalo je više od 1500 kako domaćih tako i stranih učesnica i učesnika iz svijeta obrazovanja odraslih, nauke, ekonomije i politike. Kongres je svečano otvorio predsjednik Savezne Republike Njemačke gospodin Christian Wulff, čiji govor na svečanom otvaranju prenosimo u cijelosti u nastavku ovog teksta. Nakon njega, skupu su se obratili i g. prof. dr. Jürgen Zöllner, senator za obrazovanje, nauku i istraživanje savezne pokrajine Berlin, te g. dr. Bernd Althusmann, predsjedavajući ministarske konferencije SR Njemačke. Centralni dio Kongresa činilo je 6 foruma sa sljedećim temama i zadacima:

Obrazovanje – ključ za integraciju ljudi, kultura i različitih miljea. Obrazovanje mora biti dostupno svima, neovisno od socijalnog stanja, spola, nivoa obrazovanja, starosne skupine, nacionalne pripadnosti i državljanstva – to je osnovni princip Visokih narodnih škola. Niko ne smije biti isključen iz obrazovanja, iako je realno stanje nažalost drugačije. Postoji sve više miljea koji su isključeni iz obrazovanja i u kojima pitanje obrazovanje ne igra ključnu ulogu. Radi toga se postavlja par veoma bitnih pitanja: Koje napore čini SR Njemačka kako bi spriječila isključenost iz obrazovanja? Koju ulogu igra civilno društvo pri poboljšanju obrazovnih šansi? Kako da se poveća i unaprijedi spremnost i interes za obrazovanje? Koju ulogu pri tome mogu da igraju kulturološko obrazovanje i interkulturalni dijalog? Kako Visoke narodne škole mogu konkretno da doprinesu većoj pravednosti u obrazovanju za socijalno i obrazovno marginalizirane grupe, te koje su neophodne osnovne kompetencije za učešće u obrazovanju tih grupa.

Građanske inicijative kao izvor snage za aktivnu demokratiju. Visoke narodne škole moraju u svoj obrazovni zadatak uključiti potencijale i dejstvo

¹ Emir Avdagić, M. A., dvv international, Ured u Sarajevu.

novih medija te istovremeno postati mjesto „žive“ demokratije. Kako u ove obrazovne procese uključiti ciljne grupe koje su do sada bile malo ili nikako uključene u društveno-politička pitanja? Koje obrazovne ponude treba „aktivno građansko društvo“? Koju ulogu treba da igraju obrazovne institucije, te koja je njihova uloga u jačanju demokratskog društva?

Jaz u obrazovanju i zamka starenja? Cjeloživotno učenje u digitalnom vremenu. Danas je više nego jasno da prednosti „digitalnog vremena“ ne koriste svi slojevi stanovništva na isti način. Jasno je da internet više koriste „bolje“ društvene strukture od onih „lošijih“, više su „online“ obrazovaniji od onih manje obrazovanih, muškarci više od žena, mlađi više od starijih. Postavlja se pitanje: Kako se mijenja svijest i komunikacija? Šta radimo s osobnim informacijama i identitetom na internetu? Kako na nas djeluju virtualni svijet, komunikacija te permanentni razvoj našeg životnog i radnog okruženja? Kako moderan čovjek da se konstruktivno postavi prema svim ovim novim izazovima i koju potporu pri tome mogu da mu pruže Visoke narodne škole?

Predsjednik SR Njemačke na XIII kongresu Visokih narodnih škola

Naš recept za nedostatak stručnog kadra: opće i stručno obrazovanje. Zanimanje i rad su od veoma velike važnosti za razvoj osobnog identiteta. Stručno obrazovanje treba da nas priprema za aktualne i buduće izazove

tržišta rada. Visoke narodne škole pri tome igraju veoma važnu ulogu, posebno u vremenu kada se suočavamo s nedostatkom stručnog i visoko obrazovanog kadra. Pošto će u budućnosti na tržištu rada biti sve manje mlade radne snage, mora se povećati broj kvalificiranih mladih radnika. Veliki broj mladih koji napušta redovno školovanje je u budućnosti nedopustiv iz ekonomskih razloga. Poseban akcent treba staviti na mlade migrante koji svoju budućnost traže u našem društvu. Danas je zbog toga već jasno da će privreda ovaj manjak mlade radne snage morati tražiti u starijoj radnoj snazi. Kako dokvalificirati stariju tj. postojeću radnu snagu, kako bi mogli biti ispunjeni svi uvjeti tržišta rada koje se svakim danom sve više mijenja? Kako se može iskoristiti potencijal one radne snage koja je već duže vrijeme iz ko zna kojih razloga isključena iz svijeta rada?

Poslije Kyota i Cancúna: Kako mijenjamo svoj stil života? Proces globalnog zagrijavanja te time rezultiranih klimatskih promjena izazvani su ljudskim faktorom. Rezultati globalnog zagrijavanja su prisutni svuda: tiču se direktno čovjeka i njegove okoline, i to širom svijeta. Radikalne promjene svijesti nakon zadnjih katastrofa u Japanu su skoro neprimjetne. Nacionalni i privredni interesi su stavljeni kao prioritet. U Visokim narodnim školama je tema „Okoliš i održivi razvoj“ do sada igrala veoma malu ulogu. Zbog čega je to tako? Da li se javlja interes za novim formatima ovakvih obrazovnih tema?

Obrazovanje kao odgovornost lokalne zajednice. Visoka narodna škola je u svim gradovima, općinama i lokalnim zajednicama SR Njemačke jedna od vodećih i centralnih institucija za obrazovanje odraslih. Javni zadatak svih Visokih narodnih škola je da ponude i pruže širok spektar obrazovnih aktivnosti za odrasle. Koju ulogu imaju Visoke narodne škole pri izgradnji mreže za što efikasnije obrazovanje odraslih? Koje šanse nude Visoke narodne škole pri tom umrežavanju, kako se razvijaju i mijenjanju njihove osnovne kompetencije te koja su očekivanja lokalne zajednice? Kako i gdje treba da se ostvari suradnja Visokih narodnih škola, ne samo u lokalnoj zajednici nego i široj regiji?

Ovo su bila veoma bitna pitanja na koja se u radu u svih 6 foruma pokušao dati odgovor i moguće rješenje. Svih 1500 učesnika uzelo je aktivno učešće u radu svih foruma, koji su ne samo dali moguća rješenja za nagomilane probleme i postavljena pitanja nego i razmijenili iskustva raznih zemalja koje se suočavaju sa sličnim ili još težim problemima. Na samom kraju Kongresa govorila je i prof. dr. Anette Schavan, savezna ministrica za obrazovanje i istraživanje. Ona je u svojoj završnoj riječi čestitala Njemačkom savezu visokih narodnih škola na još jednom odlično organiziranom i održanom kongresu, koji se po 13. put održao u SR Njemačkoj. Pored osta-

log, istakla je da obrazovanje odraslih mora biti dostupno svima i da niko ne smije biti isključen iz ovog vida obrazovanja, kako ni jedan jedini čovjek ni njegove kompetencije ne smiju biti „izgubljeni“. „Moramo se jače nego do sada koncentrirati na pitanje kako da spriječimo da tehnike i vještine koje već posjedujemo opet ne budu izgubljene. Moramo uže i više surađivati sa privredom kako bismo imali programe za odrasle koji odgovaraju obrazovanju za radno mjesto“, poručila je.

Prof. dr. Anette Schavan, ministrica za obrazovanje i istraživanje SR Njemačke, sa visokom delegacijom Republike Turske

Na kraju je savezna ministrica obrazovanja i istraživanja obećala da nje-no ministarstvo planira do kraja 2014. godine izdvojiti 20 miliona eura za program „Opismenjavanje i obrazovanje orijentirano ka radnom mjestu“. Više detaljnih informacija o samom Kongresu možete naći na web-stranici: www.volkshochschultag.de, a u nastavku ovog članka donosimo govor predsjednika SR Njemačke na svečanom otvaranju XIII kongresa Visokih narodnih škola.

Predsjednik Savezne Republike Njemačke Christian Wulff na svečanom otvaranju XIII kongresa Visokih narodnih škola SR Njemačke

Visoke narodne škole su škole za cijeli život

„U njemačkom rječniku postoje nezaboravne prastare poslovice koje danas ne moraju biti istinite. U te poslovice ubraja se i ova, svakom poznata: "Što Hansić ne nauči, Hans neće naučiti nikad." Ova poslovice se često koristila kako bi se djeci dokazalo koliko je važna škola, koliko je važno učenje u mladim godinama i kako je nemoguće ponovno dobiti šansu koju imamo u djetinjstvu, a to je da učimo za čitav život. Kao jedna vrsta opomene, ova poslovice možda još uvijek ima određenu opravdanost. Sve ono što djecu i omladinu motivira da uče kako bi u životu imali dobre šanse, za početak nije loše. Ali ako poslovice "Što Hansić ne nauči, Hans neće naučiti nikad" kasnije oduzme ljudima nadu za daljnju izobrazbu, onda je trebamo zaboraviti što prije. Istina je da mladi mozak najbolje pamti i da nikada nećemo moći učiti tako brzo i temeljito kao u mladosti. Činjenica je da u mladosti stječemo najupečatljivija iskustva, koja nas prate čitav život i da ubiremo najviše znanja koje nas vodi kroz život. Ali današnja ispitivanja funkcije mozga i učenja pokazuju da je i u starijoj dobi moguće intenzivno i plodno učenje. Istraživanja čak pokazuju i to da odrasli mogu bolje razlikovati

važno i nevažno, korisno i nekorisno i da stoga možemo učiti sa jasnijim ciljem i većom motivacijom nego u mladim godinama. Da je to stvarno tako, ne pokazuju samo rezultati novijih istraživanja nego i uspjeh Visokih narodnih škola u našoj državi.

Stotine Visokih narodnih škola, sa hiljadama učenika i predavača svakodnevno dokazuju da obrazovanje u životu nikada ne prestaje, nikada ne mora prestati i nikada ne smije prestati. Visoke narodne škole svakodnevno dokazuju i to da svi ljudi, bez obzira na završenu školu, porijeklo, ubjeđenje i starost imaju želju za učenjem. Imaju želju za dodatno obrazovanje, kao i želju za jezičkim i kreativnim kompetencijama, za obrazovanje na polju socijalnih kompetencija i izgradnje ličnosti. Visoke narodne škole su svakodnevni živi dokaz da ljudi rado uče, da dobrovoljno ulažu napore kako bi napredovali u profesiji, na polju naučnih spoznaja, kako bi stekli iskustva u području kulture i životno-praktičnom znanju.

Niko nije primoran da posjeti Visoku narodnu školu. Ljudi to čine zbog sebe, bez prinudnog učenja. Visoke narodne škole su konačno i dokaz je najbolje obrazovanje ono koje je orijentirano prema potrebama ljudi. Visoke narodne škole su i same sistem koji kontinuirano uči, koji se stalno razvija. One su dokaz kako ponuda i potražnja reagiraju jedna na drugu, jer pomno registriraju kako se želje i očekivanja od obrazovanja mijenjaju, kako ljudi sami sebe mijenjaju u pogledu planiranja životne orijentacije.

Ukratko: Visoke narodne škole su na visini zadatka jer su uvijek veoma blizu obrazovnih želja ljudi.

„Dani Visokih narodnih škola“ su primjer za to da su Visoke narodne škole u stalnom procesu nove orijentacije. Ovdje se razmjenjuju iskustva, diskutira se o novim društvenih strujama, ovdje se razgovara o konceptima, ovdje se odlučuje o novim, zajedničkim ciljevima.

„Dani Visokih narodnih škola“ su jedna specifična vrsta društvenog laboratorija. Ovdje se ne planira apstraktno, već se iznose i upoređuju konkretna i svakodnevna iskustva iz škola širom cijele Republike. Ovdje se konkretno i ka cilju orijentirano govori o tome kako odgovoriti na aktualne obrazovne potrebe ljudi i obrazovne zahtjeve društva. Uzimajući u obzir da je to stvarno tako, može se sa sigurnošću reći da su i Visoke narodne škole i „Dani Visokih narodnih škola“ zaslužni za dobrobit naše zajednice i na tome im se iskreno zahvaljujem. Želio bih u par tačaka pojasniti moju zahvalu, jer i zahvala po mogućnosti treba biti konkretna.

Prva tačka: **Visoke narodne škole su škole demokratije.** To dokazuje i njihova historija. Za vrijeme prve njemačke demokratije u Vajmarskoj Republici su osnovane Visoke narodne škole i tada su doživjele svoj prvi veliki procvat. Demokratija i obrazovanje naroda su blizanci, i to prije svega iz

dva razloga. Prvi: u demokratiji nije važno porijeklo niti pripadnost klasi, u demokratiji svako treba dobiti mogućnost učešća, participacije u društvenom životu na osnovu svojih sposobnosti i potreba, a to znači: svakom treba biti omogućen pristup obrazovanju i svako treba, bez obzira na vrstu završenog školovanja, imati mogućnost da se dalje obrazuje i razvija. Drugi razlog: demokratiji je potreban sposoban građanin, a to znači: obrazovan i informiran građanin, koji sam može donijeti sud, ili kako je to Kant formulirao, koji zna koristiti svoju pamet. Za daljnju izobrazbu u ovom sveobuhvatnom smislu zalažu se Visoke narodne škole. One ne prenose samo znanja i sadržaje već i socijalnu i političku svijest o odgovornosti. One same svojom ponudom pokazuju da ovo društvo, ova demokratija nudi ustanove koje pojedincu pomažu da se razvija i dobije zasluženno mjesto u društvu. To znači da društvo zavisi od pomoći i o zajedničkom razmišljanju, o brizi i angažmanu pojedinca, kako bi ostalo postojano i kako bi se razvijalo u korist svih. I ovdje samo kratko: postojeće Visoke narodne škole su znak žive i živeće demokratije.

Druga tačka: **Visoke narodne škole su škole u blizini.** One su škole zajednice. One okupljaju one koji blizu stanuju i žive. Iz tog razloga, one su živi davalac impulsa za život jedne općine, jednog okruga, jednog dijela grada. Na njima se ne smije štedjeti. Sasvim je uredu da Visoke narodne škole dijelom žive od svojih primanja – ali je uredu i da ljudi plaćaju za ponude skrojene prema njima. Ali troškovi pojedinih učesnika ne smiju biti toliko visoki da oni sebi ne mogu priuštiti posjećivanje kurseva. Visokim narodnim školama jako dobro dođe projektna podrška. Ona je važna i od velike pomoći. Ograničena projektna pomoć može puno toga pokrenuti. Visokim narodnim školama potrebna je sigurna i stalna finansijska pomoć koja omogućuje dugoročno planiranje i dugoročno osiguranje stanja. Kao škole blizine i susreta, kao škole zajednice, Visoke narodne škole ne smiju doprininositi segregaciji. Upravo na kursovima Visokih narodnih škola mogući su susreti pripadnika najrazličitijih miljea i slojeva. To je dio njihovog karaktera i u budućnosti tako treba ostati. Njihova orijentacija ka općem dobru mora se uvijek iznova vraćati u svijest.

I treće, koje se nadovezuje na prethodno: **Visoke narodne škole su škole integracije.** Kursevi jezika su sigurno centralna obrazovna ponuda. Ne samo kursevi stranih jezika već i kursevi njemačkog jezika za strance i migrante su od centralne važnosti. Ali tema integracije prevazilazi samo učenje jezika. Na kursovima iz područja muzike i umjetnosti, prirodnih nauka i ponajviše historije, društva i politike iz dana u dan raste integracija, raste društvo ljudi najrazličitijeg porijekla. Nikako manje važne teme u Visokim narodnim školama su religija, vjera, politička opredjeljenja i ciljevi. Integracija nije ćaskanje uz kafu i ona ne dolazi sama. Uz integraciju pripadaju i znanje i poznavanje dru-

gih, rasprave, dijalog i diskusija. Dijalog i diskusija ne smiju bit prepušteni isključivo akademskim krugovima i stručnim konferencijama u klimatiziranim hotelskim salama. Oni moraju biti i dio svakodnevnice i to između ljudi koji će se sresti na ulicama i sutra i prekosutra i koji žive zajedno u jednom gradu. Visoke narodne škole su dobro mjesto za to. Opet samo kratko: Visoke narodne škole su škole integracije. U njima se spaja ono što treba biti spojeno: u zajedničkom i uzajamnom učenju, kroz diskusiju i dijalog.

I zadnja tačka, koja mi je posebno važna: **Visoke narodne škole su škole za cijeli život.** To važi dvostruko. Kao prvo: to su škole u kojima se obrazovanje shvata jako široko. Ne radi se samo o znanju i umijeću nego i o životnom iskustvu i kreiranju sopstvenog života, o refleksiji pojedinca, o socijalnoj i porodičnoj odgovornosti, o kreativnosti, o sposobnosti za doživljavanje kulture i mogućnost kulturnog izražavanja, o historijskoj svijesti i upućenosti u politiku. Obrazovanje u Visokim narodnim školama usmjereno je na kompletnu ličnost čovjeka. I još: škole za čitav život, to znači i: za Visoku narodnu školu nikada nismo prestari. Svi starimo ali svijet ne zastaje. On se svakodnevno razvija enormnom brzinom. Znanje i sposobnosti pomoću kojih idemo kroz život nisu dovoljni. Što starije postaje naše društvo, što više starih ljudi utiče na našu zajednicu, sve je važnije da ti ljudi imaju mogućnost za daljnje obrazovanje.

Postoje mnoge stvari i sposobnosti koje Hansić nije mogao naučiti, jer ranije, ne baš tako davno, nisu ni postojale. A Hans je danas primoran da nauči ono što Hansić nije mogao ni pretpostaviti. Učenje u starosti, pronalaženje nove orijentacije, uporedni hod sa vremenom - to je mogućnost koju Visoke narodne škole nude i koju danas moraju pružati više nego ikada.

Ja sam veoma zahvalan Visokim narodnim školama što su one mjesto na kojem se spajaju generacije. Uvijek postoje stvari koje mladi mogu naučiti od starih. Uvijek postoji određeno životno znanje, određena orijentacija i mudrost, oni ne stare. Još jednom kratko: Visoke narodne škole su škole za čitav život. Ovdje se unapređuju ljudske sposobnosti i ovdje niko nije previše star.

One imaju još puno posla i zbog toga želim ovdje stati. Ali još jednom moram istaći koliko cijenim njihov rad, koliko cijenim njih, ono što čine za našu državu, za njene gradove i za svakog pojedinca koji ode u Visoku narodnu školu. Veliko hvala na svemu tome i želim vam da „Dane Visokih narodnih škola“ napustite ojačani i nanovo motivirani za vaš važan i zahtjevan posao, ali siguran sam i posao koji vas ispunjava.”